

PRAVO KOT NUJNI (VENDAR NE ZADOSTNI) POGOJ ORGANIZACIJE

ALBIN IGLIČAR

Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana, Slovenija, e-pošta:
albin.iglicar@guest.arnes.si.

Povzetek Med bistvene pogoje za dobro delovanje organizacije spadajo tudi pravne norme. Z njimi je dosežena potrebna predvidljivost in varnost v delovanju posameznih delov organizacije in njenih članov. V javnem življenju nastopajo organizirane oblike združevanja kot pravne osebe. Zato obstaja veliko povezovalnih točk med organizacijo in pravno osebo. Enako pa je potrebno pri pravni regulaciji organizacij tesno sodelovanje med strokovnjaki s področja organizacije in strokovnjaki s področja prava.

Ključne besede:

pravo, organizacija,
skupina,
sodelovanje,
pravna oseba.

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI <https://doi.org/10.18690/978-961-286-388-3.20>
ISBN 978-961-286-388-3

1 Organizacija in pravo

Sodobne oblike združevanja ljudi v pretežni večini primerov nastopajo kot raznovrstne organizacije. Ko se zaradi zadovoljevanja potreb povezujemo v različne skupine in institucije, delujemo drug z ozirom na drugega, tako da s svojim družbenim delovanjem¹ oblikujemo družbene odnose. Slednji nato tvorijo celoten razpon organizacij, od najbolj splošne – države, do najožje organizacije kot je na primer društvo s tremi člani. Vmes pa je še ogromno število najrazličnejših oblik organiziranega združevanja ljudi. Vsaka od teh organizacij dobi tudi svoj pravni okvir, naj gre za državo, ki ji temeljni pravni okvir daje ustava², ali gospodarska organizacija, ki jo opredeljuje Zakon o gospodarskih družbah³, ali društvo, ki ga pravno utemljujeta Zakon o društvih⁴ in društveni statut. V tem smislu sta tako organizacija kot pravo primera družbenega prerekvizita, torej pojava, brez katerega družba ne more obstajati.

S tega vidika so pravne norme eden od konstitutivnih prvin (elementov) organizacije. To izhaja že iz splošno sprejete opredelitve organizacije kot skupnosti subjektov za doseganje določenega cilja (Zabel, 2017, str. 86), oziroma kot skupnosti, oblikovane za določen namen, ki jo označujejo delitev dela, omejeno članstvo, avtoritativni odnosi in formalna pravila (Yary, 1995, str. 464). Navedena opredelitev pa je že močno podobna tudi definiciji pravne osebe kot organizirane skupnosti ljudi in premoženja za določen namen. Pri tem pravna teorija še dodaja, da taki skupnosti pravni red priznava pravno subjektiviteto oziroma nosilstvo pravic in obveznosti (Pravo, 2003, str. 270). Povezava med organizacijo in pravom je torej več kot očitna.

---

¹ Max Weber to družbeno delovanje imenuje »Soziales Handeln«, ki je lahko ciljno-racionalno, vrednotno-racionalno, afektivno ali tradicionalno (Raiser, 2007, str. 88).

² Leonid Pitamic, prvi dekan 1919 leta ustanovljene ljubljanske pravne fakultete, v svojem delu *Država pravi*: »Vendar se more iz velikega števila sicer različnih definicij izluščiti kot stalno jedro skoro neosporna trditev, da je država neka pravna združitev ali pravna organizacija ljudi.« (Pitamic 1927, s. 1)

³ Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17

⁴ Npr. Zakon o društvih (ZDru-1-UPB2, Ur. l. RS 64/11)

2 Regulacija družbenih skupin

Družboslovna izhodišča za pojasnjevanja organizacije so zasnovana v razlikovanju družbenih skupin na organizirane in neorganizirane. Pri organiziranih družbenih skupinah teorija razlikuje še naprej med formalno organiziranimi na eni strani ter neformalno organiziranimi na drugi strani (Goričar, 1975, str. 148). Za neformalno organizirane skupine zadošča že, da je med njenimi člani znotraj skupine izvedena vsaj minimalna delitev dela⁵. Zato so tudi t. i. primarne družbene skupine, kot je ugotavljal že Cooley v svojem delu Družbena organizacija⁶, večinoma vsaj neformalno organizirane. S tega zornega kota je med družbenimi skupinami zelo malo takih, ki bi delovale kot neorganizirane skupnosti. Velika večina skupin namreč pozna določeno stopnjo notranje delitve dela. Zato v civilni družbi⁷ prevladujejo skupine, ki so vsaj neformalno organizirane.

Za formalno organizirane družbene skupine pa so zahtevani še nadaljnji pogoji. Mednje uvrščamo: vodenje iz avtoritarnega središča, jasno opredelitev njihovega namena, obstoj določenih pristopnih pogojev, navzven razpoznavne znake ter normativne pravne akte (Goričar, *ibidem*). Formalna organiziranost oblik združevanja je torej pogojena z obstojem formalnih (pravnih) pravil za urejanje odnosov med člani organizacije, delno pa tudi za razmerja do drugih organizacij.

Če izhajamo iz definicije, »...da je organizacija sestav medsebojnih razmerij vseh udeležencev, ki združujejo svoje delo zaradi smotrnega uresničevanja skupnih ciljev« (Ivanko, 2007, str. 15), potem je treba ta »sestav medsebojnih razmerij« urediti s pravnimi normami, posebej kadar so ta razmerja bistvenega pomena za obstoj organizacije in kadar so potencialno konfliktna. Poleg tega je pravna regulacija smiselna, če gre za razmerja, v katerih lahko udeležence nadzorujemo oziroma jih v zahtevano ravnanje prisilimo. Ne nazadnje pa morajo biti pravni okviri teh razmerij

---

⁵ Zato npr. tudi skupina prijateljev, ki si razdelijo delo pri organizaciji izleta, velja za neformalno organizirano skupino.

⁶ Cooley Charles: *Social Social Organisation*, 1909, ponatis 1983

⁷ Pojem civilne družbe se postavi v ospredje družboslovja s Heglom, ki v svoji knjigi *Temelji filozofije prava* (*Grundlinien der Philosophie des Rechts*, 1821) razume civilno družbo kot sistem potreb in načine njihovega zadovoljevanja (Hegel, 1964, paragraf 188). V angleško-škotskem razsvetljenstvu pa je bila civilna družba pojmovana kot sfera svobodnega združevanja, govora oziroma sporočanja, skratka kot sfera javnega mnenja. V obeh primerih predstavlja civilna družba prostor družbenih odnosov, kjer ni države. S tem se vzpostavlja dvojnost: civilna družba – politična država. Če skušamo pojasniti t. i. *negativno* definicijo civilne družbe, potem poudarjamo tisti sklop družbenih odnosov, kjer ni navzoče državno delovanje. V tistem delu družbenega prostora, kjer ni državnih posegov se torej pojavlja svobodna dejavnost ljudi in njihovih skupin. Pri t. i. *pozitivni* definiciji izpostavljamo predvsem naslednje tri prvine civilne družbe: pluralizem in svobodno delovanje, neodvisno javnost in avtonomno pravotvornost (Igličar, Štajnpihler Božič, 2018, str. 386).

čim bolj dorečeni, jasni nedvoumni in natančni⁸. Ob teh predpostavkah bo pravno urejanje notranjih razmerij smiselno in uspešno in bo pospešujoče vplivalo na delovanje organizacije pri doseganju njenih ciljev.

Če navedene okoliščine niso podane, je treba razmerja v organizaciji prepustiti - bodisi drugim vrstam družbenih norm (običaji, morala, bonton, tehnična pravila ipd.) – bodisi spontanemu svobodnemu ravnanju članov organizacije. Področja povsem spontanega ravnanja so vedno ožja, tako da se človek, ki pripada različnim organizacijam, znajde v različnih normativnih sistemih. Pri tem je pomembno, da so ti sistemi med seboj čim bolj usklajeni, kar vodi do normativne integracije. Normativna integracija kaže na (1) usklajenost celotne normativne nadstavbe globalne družbe in (2) zasidranost temeljnih vrednot in pravil v družbeni zavesti večine pripadnikov te globalne družbe. Dobro delovanje tako posameznika kot organizacije je mogoče le ob harmoničnem razmerju med različnimi normativnimi svetovi (Foblets, 2018, str. 20).

Omenjena harmonija je zaželeno še posebej pri razmerju med državnim in avtonomnim urejanjem družbenih odnosov v formalno organiziranih družbenih skupinah, čeprav v moderni družbi dobivajo pravne okvire že tudi izhodiščne oblike družbenih procesov integracije oziroma kooperacije.

3 Miličičev koncept prava

Ob sodobnem integralnem pogledu na pravo kot celoto vrednot, norm in odnosov, kaže posebej izpostaviti še prisilo kot prvino pravnega sistema. Različne oblike prisile so – kot ugotavlja profesor zagrebške univerze Miličič – prisotne pravzaprav v vsakem normativnem sistemu. Tako je na primer psihična prisila navzoča na področju morale (peklenje vesti), ekonomska prisila na področju običajnega vsakdanjega življenja, psihična in telesna prisila na področju religije. Posebnost prisile na področju prava pa je v povezanosti te prisile z »glavno družbeno skupino«, (Miličič, 2008, str. 16). t. j. državo.

Za razliko od tradicionalne opredelitve države kot imetnika monopola fizičnega prisiljevanja, Miličič bolj poudarja pomen avtoritete. Avtoriteto izpostavljajo kot

---

⁸ Navedeni kriteriji (eksistenčnost, konfliktnost, kontrolabilnost, prisilnost, jasnost) na splošno določajo, kdaj je smiselno in potrebno določen sklop družbenih odnosov (razmerij) urejati s pravnimi normami, kdaj pa jih prepustimo drugim družbenim pravilom ali tudi spontanemu ravnanju ljudi.

prvino organizacije tudi definicije organizacije (Yary, n. d.) Avtoriteta je pojavna oblika družbene moči. Družbena moč po Webbru pomeni možnost uveljaviti svojo voljo in odločati o ravnanju drugih, tudi proti njihovi volji in tudi s prisilnimi sredstvi⁹. Kadar so ta razmerja družbene moči urejena s pravnimi normami govorimo o oblasti, ko pa so razmerja moči opredeljena z drugimi – nepravniimi – družbenimi normami pa govorimo o avtoriteti. Zahteve po upoštevanju družbenih norm izhajajo najprej iz avtoritete, pri pravnih normah pa so te zahteve naslonjene na oblast. Pri tem so oblastna sredstva podkrepjena z možnosstjo uporabe prisile, pravne norme pa utemeljene na prevladujočih družbenih vrednotah. Miličić dodaja: «Država kot organizacija in kot dejavnost je vrednota – sredstvo v razmerju do prava kot reda, bodisi kot servis dejanskemu ustvarjalcu prava, bodisi kot jamstvo prisile.» (Miličić. 2008, str. 18)

4 Pravna regulacija namenskega sodelovanja

Kooperacija označuje sodelovanje za doseg skupnega cilja. Ta dejavnost je posebej intenzivna v primarnih družbenih skupinah kot so družina, prijateljska skupina ipd., zaradi doseganja določenih interesov pa se odvija tudi v sekundarnih družbenih skupinah kot so različne gospodarske organizacije, zavodi ipd.

Odnosi akomodacije ali prilagajanja se kvalitativno ne razlikujejo od odnosov kooperacije, le kvantitativno je pri akomodacijskih odnosih intenzivnost sodelovanja manjša. Pri akomodacijskih odnosih se namreč ljudje preprosto prenašajo oziroma tolerirajo drug drugega. Vsakdo malce popusti v svojih pogledih in navadah, iz česar izvirajo številni kompromisi. Kompromisno ravnanje je zelo pogosto tako v razmerjih med posamezniki kot med družbenimi skupinami in sloji, čemur so pogosto namenjeni tudi pravno določeni postopki, v katerih se dosegajo kompromisne rešitve.¹⁰ Večkrat pa dva udeleženca celo zaprosita tretjega za posredovanje, da z arbitriranjem določi način njunega sobivanja (modus vivendi). Kooperativni odnosi torej dobijo svojo pravno institucionalizacijo najprej že na nivoju primarnih družbenih skupin¹¹, še bolj očitno pa je to na nivoju sekundarnih skupin in združenj, ko je treba doseči sodelovanje s pomočjo pravnih norm ali celo

⁹ »Die Macht ist die Chance, den eigenen Willen gegenüber einem anderen gegen dessen Widerstand durchzusetzen.« (Weber, 1956, par. 16)

¹⁰ Npr. Zakon o kolektivnih pogodbah (ZKolP), Uradni list RS, št. 43/06 in 45/08 – ZArbit., Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (ZMCGZ), Ur. l. RS 56/08

¹¹ Npr. Družinski zakonik (DZ), Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 ZNOrg.

z njihovo prisilo (t. i. izsiljena kooperativnost).¹² Vedno so pravne norme pomemben in do določene mere tudi nujen okvir povezanosti organizirane družbene skupine. Pravna institucionalizacija vnese najprej neko stabilnost in predvidljivost v sodelovanje več posameznikov za doseg skupnega cilja, potem pa daje tudi okvir tehničnim in družbenim inovacijam.

Notranja urejenost organizacije potrebuje pravno regulacijo. Ta ustvari možnosti za njeno predvidljivo in varno delovanje, za izpolnjevanje njene družbene funkcije ter za razmejevanje pravic in dolžnosti njenih članov¹³. Temeljne značilnosti organizacij, ki so pomembne za obstoj in delovanje globalne družbe določi že državno pravo. Pri tem so pogoste tudi določene omejitve, saj je na primer za neko dejavnost dopusten le določen tip organizacije¹⁴. S tem pravne norme zagotavljajo preglednost (transparentnost) dejavnosti določene organizacije in varnost koristnikom njihovih storitev. Tako na primer podjetje opredeljujemo kot organizacijo na področju gospodarskih potreb družbe (Zabel, 2017, str. 107), pravno-organizacijska oblika zavoda pa nastopa, kadar »...cilj opravljanja dejavnosti ni pridobivanje dobička.«¹⁵ Na drugih področjih so, zopet zaradi zagotavljanja reda in varnosti pri vzpostavljanju družbenih odnosov, določene posebne oblike organizacij od političnih strank preko društev do verskih skupnosti.

5 Organizacija kot pravna oseba

Za današnji čas se v največjem številu primerov kot nujni pogoj za obstoj in delovanje organizacij zahteva njihovo pojavljanje v podobi pravne osebe. Razpoznavnost neke organizacije navzven je namreč tesno (pogosto neločljivo) vezana na njeno pravno subjektiviteto. Ta omogoča organizaciji pravno in poslovno (opravilno) sposobnost in s tem njen nastanek ter delovanje v institucionalno zasnovani globalni družbi¹⁶. Vključitev organizacije v institucionalno strukturo

---

¹² Na primer Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1), Uradni list RS, št. 21/13, 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16 in 15/17 – odl. US, ipd.

¹³ Boris Furlan, docent in poznejši dekan na ljubljanski pravni fakulteti, je že leta 1931 zapisal: »V zaupanju na norme se odločimo za eno ali drugo dejanje in usmerimo našo aktivnost s pričakovanjem, da bodo našim dejanjem sledili nameravani učinki. Ako bi zmanjkala ta značaj predvidevnosti, ki se naslanja na zaupanje v norme, bi tudi pravna ureditev ne imela nobenega smisla« (Furlan, 2002: 104).

¹⁴ Npr. za pridobivanje dobička le ena od organizacij po Zakonu o gospodarskih družbah ali za ustvarjanje duhovnih dobrin le organizacijske oblike po Zakonu o zavodih.

¹⁵ 1. čl. Zakona o zavodih, Ur. l. RS 12/91, 8/96

¹⁶ Z družbeno institucijo označujemo relativno trajno celoto odnosov, vlog in norm znotraj katere na družbeno priznani in varovani način zadovoljujemo potrebe na ekonomskem, socialnem in kulturnem področju. (Igličar, Štajnpihler Božič, 2018, str. 280; Marshall, 1998, str. 317).

družbe zagotavlja posamezni organizaciji splošno sprejemljivost, pripoznavnost, varovanost in relativno trajnost. S tem oblike združevanja ljudi, od skupin preko organizacij do institucij, tvorijo povezane kroge medsebojnih odnosov.

V teh odnosih so šele novoveške družbene razmere z naraščajočim pomenom organizacij narekovale pravni nadstavbi družbe vzpostavitev fikcije o umetnem subjektu, ki je nosilec določenih pravic in obveznosti¹⁷, ki jih tudi sam uveljavlja¹⁸. Ob naravni t. j. fizični osebi je šele moderno pravo oblikovalo še novo umetno telo – pravno osebo in ji podelilo lastnosti pravnega subjekta. Vendar je pravna oseba »pravni izum« moderne dobe, saj na primer rimsko pravo ni poznalo instituta pravne osebe. Za sodelovanje več ljudi pri doseganju skupnega cilja gospodarske narave je bila oblikovana t. i. družbena pogodba (societas). Pri njej so družbeniki prispevali svoje delo ali/in premoženje, vendar je še naprej vsak družbenik sam nastopal v lastnem imenu in za svoj račun, ker z družbeno pogodbo ni nastala pravna oseba (Kranjc, 2017, str. 665). V enajstem in dvanajstem stoletju pa je kanonsko pravo vzpostavilo cerkveno korporacijo¹⁹ kot pravno osebo (Berman 1983, str. 225).

Zaradi intenzivne delitve dela v začetku moderne dobe se je izrazito povečalo število družbenih odnosov, kar je vodilo do t. i. organske solidarnosti. Pri njej se ljudje povezujejo med seboj, ne prvenstveno zaradi fizične bližine ali sorodstvenih povezav, temveč zaradi medsebojne odvisnosti, ker vsakdo s svojo dejavnostjo zadovoljuje le delček svojih potreb, glede zadovoljevanja drugih pa je odvisen od drugih ljudi. V takih razmerah na začetku moderne dobe stopijo v ospredje odnosi družbene menjave in njihovo pravno urejanje z normami civilnega prava²⁰. Obenem je nastala potreba, da se določenim oblikam združevanja ljudi podeli tudi pravna

---

¹⁷ pravna sposobnost

¹⁸ poslovna sposobnost

¹⁹ Korporacija je označevala predvsem združenje ljudi, ustanova pa združenje premoženja.

²⁰ O tem govori klasik sociologije Emile Durkheim v svoji znameniti knjigi o družbeni delitvi dela iz leta 1893. Pri prikazovanju oblik združevanja in kulture oziroma zavesti je štel solidarnost za poglavito vez družbene integracije. Le-ta se kaže sprva v podobi mehanske solidarnosti, ki temelji na fizični bližini ter podobnosti mišljenja in čustvovanja in nato v podobi organske solidarnosti, ki izhaja iz ekonomske soodvisnosti ljudi, saj vsakdo neposredno s svojim delom zadovoljuje le nekatere svoje potrebe, glede zadovoljevanja vseh drugih pa je odvisen od drugih ljudi. Ob religiji in morali, zagotavlja omenjeno solidarnost še pravo. V pogojih mehanske solidarnosti prevladuje kazensko pravo z retributivnimi sankcijami, v pogojih organske solidarnosti pa civilno pravo z restitutivnimi sankcijami. V obeh primerih so sankcije organizirane, saj je poglobljena razlika med religijo in moralo na eni strani ter pravom na drugi prav v organizirani sankciji, ki je značilna za pravne norme. Organiziranost sankcije pomeni, da je vnaprej določena njena vsebina in da je določen organ, ki jih izreka po vnaprej določenem postopku.

subjektiviteta. Zato je bil vzpostavljen umetni pravni subjekt – pravna oseba, ki je omogočal jasen potek menjalnih razmerij, postavljenih v pravne okvire.

Nov pravni subjekt je treba izrecno ustanoviti, za razliko od naravnega subjekta, ki nastane z rojstvom. Način ustanovitve je odvisen od pravnega sistema. Ustanovitev se lahko izvede preprosto z razglasitvijo, tako da pravna oseba javno objavi svoj nastanek ali pa z aktom državnega organa, z vpisom v sodni²¹ ali upravni register²² ali celo z zakonom²³. Pri tem je lahko ustanovitev pravne osebe brez pridržkov izvedena z registracijo, če so izpolnjene predpisane predpostavke ali pa šele s posamičnim pravnim aktom, ki ga na temelju prostega preudarka izda pristojni upravni organ.

Proizvodnja in menjava materialnih in duhovnih dobrin, življenje v državi in lokalnih skupnostih ter v najnovejšem obdobju delovanje socialne države zahtevajo, da imajo na vseh teh področjih oblikovane družbene tvorbe tudi pravno subjektiviteto (Pavčnik, 2015, str. 152). Ta omogoča pravni osebi imeti pravice in dolžnosti, ki niso neposredno pravice in dolžnosti ljudi, ki tvorijo pravno osebo²⁴. Čeprav so seveda končni nosilci ravnanja posamezniki kot člani pravne osebe oziroma kot predstavniki v njenih organih, vendar pravice in dolžnosti, ki jih prevzemajo oziroma, ki si jih nalagajo, ne pripadajo tem posameznikom, temveč organizaciji kot pravni osebi. Seveda je te družbene tvorbe mogoče razstaviti na njihove člane, ne moremo pa tega storiti s pravicami in dolžnostmi, ki jih ima pravna oseba²⁵. V javnem življenju in uradnih postopkih se pojavlja organizacija kot nerazdelna enovita pravna celota. Zanj realno izvajajo poslovno sposobnost njeni organi oziroma zastopniki, ki delujejo v imenu in za račun organizacije. S prevzemanjem pravic in nalaganjem obveznosti omogočajo nastopanje v poslovnih in pravnih razmerjih s tretjimi osebami.

---

²¹ gospodarske družbe in zavodi

²² register društev, register političnih strank

²³ ustanovitev občine, 139/3 Ustava RS

²⁴ »V splošnem se smatra za pravno osebo skupina ljudi ali skupina stvari, ali pa tudi skupina ljudi in stvari, ki tvorijo pravno enoto, kateri je kakor posameznemu človeku podeljena pravna sposobnost, to je sposobnost, imeti pravice in dolžnosti.« (Pitamic, 2009, str. 55)

²⁵ Izjemo predstavlja t. i. spregled pravne osebnosti. Tako npr. po Zakonu o gospodarskih družbah za obveznosti družbe odgovarjajo tudi njeni družbeniki, če so družbo zlorabili za doseganje prepovedanih ciljev ali za oškodovanje upnikov ali če so s premoženjem družbe kot pravne osebe ravnali kot s svojim lastnim premoženjem ali če so v svojo korist zmanjšali premoženja družbe tako da ni sposobna poravnati svojih obveznosti tretjim osebam. (8. čl. ZGD). Prim.: Zabel, 2017, str. 164-175

Seveda pa mora biti delovanje organizacije skladno z njenimi cilji in njenim namenom, saj je organizacija – pravna oseba omejena na tiste dejavnosti zaradi katerih je bila ustanovljena²⁶. Če za fizično osebo velja, da ji je dovoljeno vse, kar ni izrecno prepovedano, velja za pravno osebo obratno: dovoljeno ji je le tisto, za kar je bila oblikovana in pravno priznana. Zato mora ostajati znotraj pravno priznane sposobnosti. Kadar jo prekorači je organizacija kot pravna oseba odgovorna za civilne delikte²⁷, prekrške²⁸, kršitve pravic in celo za kazniva dejanja²⁹. Seveda so ta protipravna ravnanja vedno povzročena z ravnanjem fizičnih oseb, vendar vedno kadar le-te nastopajo kot organi oziroma zastopniki organizacije ali kot njeni delavci. Pravno urejanje je pomembno tudi za notranji ustroj organizacije. Nanj je mogoče gledati kot na sistem, ki je sestavljen iz med seboj usklajenih delov. Ta notranji sistem je lahko določen že z državnim zakonom, lahko pa je prepuščen – v celoti ali delno – avtonomnemu pravnemu urejanju. V vsakem primeru so prvine vsakega družbenega sistema oziroma podsistema vpete v pravne okvire³⁰. Notranji pravni akti določajo pristojnosti in postopke, ki jih izvajajo notranje enote in posamezni deli organizacije. Zopet je namen teh norm zagotavljanje predvidljivosti in relativne stabilnosti ter varnosti notranjih razmerij v organizaciji. Pri tem je treba iskati optimalne povezave spoznanj teorije organizacije in teorije prava in upoštevati splošna načela pravne države oziroma vladavine prava. Posebej pri notranjih pravilih organizacije je veliko možnosti za uporabo organizacijskih znanj in za prilagajanje pravil razmeram v konkretni organizaciji³¹.

6 Domet in omejitve pravne regulacije organizacij

Za pravno urejanje notranjih odnosov v organizaciji in njenih razmerij z drugimi organizacijami je treba upoštevati vsa načela dobrega pravnega sistema. Izhodišče lahko predstavlja načelo restriktivnosti, ki je v slovenski Resoluciji o normativni dejavnosti ubesedeno kot napotek, naj s pravnimi normami urejamo razmerja »...le

---

²⁶ »Pravne osebe so organizacijske celote (družbene tvorbe), ki jih sestavljajo ljudje in sredstva (dobre, premoženje), in so namenjene uresničevanju pravno dopustnih ciljev.« (Prenič, 2005, str. 218)

²⁷ Npr. 148/1. čl. Obligacijskega zakonika (OZ-UPB1, Ur. l. RS 97/07): »Pravna oseba odgovarja za škodo, ki jo njen organ povzroči tretji osebi pri opravljanju ali v zvezi z opravljanjem svojih funkcij.«

²⁸ Zakon o prekrških, Ur. l. RS 29/11, 21/13, 111/13

²⁹ Zakon o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja, Ur. l. RS 98/04-UPB, 65/08, 57/12

³⁰ Ubi societatis, ibi ius.

³¹ Npr. v gospodarski organizaciji: Pravilnik o nagrajevanju in napredovanju delavcev, Pravilnik o delovnem času, Pravilnik o varovanju poslovne skrivnosti, Pravilnik o varovanju osebnih podatkov, Akt o sistemizaciji delovnih mest itd.

v primerih, ko zastavljenih ciljev ni mogoče uresničiti na drug način³². Pri tem so pomembna tudi resolucijska vodila o sorazmernosti in samoomejevanju ter načelo o potrebnosti in jasnosti pravnega normiranja.

Za odločitev, katere družbene odnose je treba vnaprej urediti z zakonom ali pa s kakšno drugo vrsto splošnih pravnih aktov, je nujno slediti resolucijskemu načelu potrebnosti normiranja ter upoštevati izoblikovane strokovne podlage pravne teorije in prakse ter dejanske družbene razmere v konkretni globalni družbi. V iskanju sredine med subnormiranostjo (podnormiranjem) in hipernormiranostjo (prenormiranjem) se je bolje nagibati na stran manjšega obsega pravnega normiranja. Več prostora kaže prepustiti drugim vrstam družbenih norm kot so morala, običaji, strokovna pravila določenih področij človekove dejavnosti in spontanemu ravnanju ljudi, njihovim izkušnjam in racionalnosti. Pravo sicer res posega v eksistenčno pomembne in potencialno konfliktno družbene odnose, vendar je le »ultima ratio«, t. j. zadnje sredstvo za njihovo oblikovanje in urejanje.

Načelo sorazmernosti opozarja na proporcionalnost pri predpisovanju obveznosti, kar zahteva tudi izbiro med različnimi vrstami splošnih pravnih aktov, s katerimi urejamo družbene odnose. Pri tem gre za politično in strokovno zahtevna vprašanja razmejevanja med ustavo, zakonom, uredbo in pravilnikom na eni strani ter za razmejevanje med državnimi in avtonomnimi (samoupravnimi) pravnimi viri znotraj organizacije na drugi strani. Ob ohranjanju splošnosti in načelnosti zakonskega urejanja je mogoče s podzakonskimi in notranjimi pravnimi akti organizacij zagotavljati ustrezno sorazmernost med pravnimi okviri družbenih razmerij in poljem pravno nevezanega ravnanja posameznikov in njihovih organizacij. Zoperstaviti se je treba težnjam po obsežnem in podrobnem pravnem normiranju odnosov v organizacijah in nadomeščanju moralnih, običajnih in strokovnih pravil s pravnimi normami.

Ne nazadnje kaže opozoriti na potrebno jasnost, preciznost, nedvoumnost in določnost jezikovnih izrazov v pravnih aktih. S tem se zagotavljata vrednoti pravne varnosti in zaupanja v pravo. Z opredelitvijo pojmov na začetku akta, njihovo dosledno uporabo v celotnem besedilu, razumljivimi legalnimi definicijami in logično strukturo pravnega akta uspešno sledimo določnosti pravnih zapovedi.

---

³² Resolucija o normativni dejavnosti (ResDej, Ur. l. RS 95/09)

Ureditev organizacije naj vsebuje dorečene pravne norme, ki jih nato razlagajo naslovljenci pri svojem dejanskem vedenju in ravnanju ter na koncu sodišča in upravni organi v procesu udejanjanja pravnih predpisov oziroma njihovem prenašanju iz »law in books« v »law in action«.

Literatura

- Berman H. J. (1983) *Law and Revolution*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London
- Cooley Ch. (1983) *Social Organisation*, Transaction Publishers, New Brunswick, London
- Foblets M., Hanschel D., Hölland A. (2018) *Grenzen des Rechts*, Universitätsverlag Halle Wittenberg, Halle an der Saale
- Furlan B. (2002) *Problem realnosti prava*, GV Založba, Ljubljana
- Goričar J. (1975) *Temelji obče sociologije*, Državna založba Slovenije, Ljubljana
- Hegel G. W. F. (1964) *Osnovne crte filozofije prava*, Veselin Masleša, Sarajevo
- Igličar A., Štajnpihler Božič T. (2018) *Pogledi sociologije prava* LexPera, GV Založba, Ljubljana
- Ivanko Š. (2007) *Sodobne teorije organizacije*, Fakulteta za upravo, Ljubljana
- Jary D., Jary J. (1995) *Collins Dictionary of Sociology*, Harper Collins Publishers, Glasgow
- Kranjc J. (2017) *Rimsko pravo*, LexPera, GV Založba, Ljubljana
- Marshall G., ed. (1998) *Oxford Dictionary of Sociology*, Oxford University Press, Oxford, New York
- Miličić Vjekoslav (2008) *Opća teorija prava i države*, samozal., Zagreb
- Pavčnik M. (2015) *Teorija prava*, LexPera, GV Založba, Ljubljana
- Pitamic L. (2009) *Država*, GV Založba, ponatis iz leta 1927
- Perenič A. (2005) *Uvod v razumevanje države in prava*, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana
- Pravo (2003) *Leksikon Cankarjeve založbe*, Ljubljana
- Raiser Th. (2007) *Grundlagen der Rechtssoziologie*, Mohr Siebeck, Tübingen
- Weber Max (1956) *Wirtschaft und Gesellschaft (Vierte Auflage)*, I. del, J.C.B.Mohr (Paul Siebeck), Tübingen
- Zabel B. (2017) *Podjetje v pravo*, Ius Software GV Založba, Ljubljana.

